

N:o 20.

Ank. till Riksd. kansli den 22 febr. 1889, kl. 2 e. m.

Utlåtande, i anledning af väckt förslag i fråga om befrielse från utgifvande till kronan af vissa s. k. skilnadsarrenden.

(I. A.)

I en inom Andra Kammaren väckt, till statsutskottets förberedande behandling öfverlemnad motion (n:o 86) har herr *A. Olsson* i Ornakärr, med hvilken herrar *P. Truedsson* och *Nils Nilsson* instämt, föreslagit, att Riksdagen måtte besluta, att, i den mån behörig och nödig utredning öfver hvarje skilnadsarrende blifver verkställd, Kongl. Maj:t måtte efter pröfning afskrifva sådana, som hafva tillkommit, utan att arrendatorerna för vanhäfd måst afträda arrendena.

I afseende å frågan om eftergift af kronans fordran å s. k. skilnadsarrenden får utskottet till en början erinra ej allenast om Riksdagens nästlidet år fattade beslut att, med bifall till Kongl. Maj:ts i ämnet framställda förslag, medgifva, att utgifvande af skilnadsarrende för kronoegendom, med afseende hvarå rätt till arrendets uppsägning enligt kongl. kungörelsen den 13 juli 1887 egt rum, men icke begagnats, må för den tid af arrendeperioden, som den 14 mars 1889 återstår, förutvarande arrendator efterskänkas, så vidt icke kontraktets förverkande föranledts af vanhäfd, utan äfven om att hufvudsakligaste skälet till detta beslut låg deri, att, då arrendatorerna af vissa bland kronans egendomar blifvit satte i tillfälle att genom uppsägning vinna befrielse från arrendena, en motsvarande förmån skäligen borde beredas de förutvarande arrendatorer, hvilka, derest de ej förut nödgats frånträda sina arrenden och derigenom gått miste om uppsägningsrätten, skulle kunnat af denna rätt draga fördel.

Då den genom berörda kongl. kungörelse den 13 juli 1887 medgifna uppsägningsrätt ej afser sådana arrenden, hvarom kontrakten upprättats efter 1884 års början, samt då, på sätt i statsutskottets vid senaste riksdag i detta ämne afgifna utlåtande omförmäles, de till utgörande af skilnadsarrende förbundne förutvarande arrendatorer, hvilkas efterträdare i arrendet begagnat den enligt åberopade kongl. kungörelse medgifna rätten att uppsäga sina arrenden till upphörande den 14 mars 1889, redan blifvit genom Kongl. Maj:ts den 22 december 1887 meddelade förklaring befriade från berörda skilnadsarrendes utgörande för tiden efter den 14 mars 1889, kvarstår alltså skyldigheten till skilnadsarrendets utgörande

dels för alla de i följd af kontraktets förverkande upphörda arrenden, om hvilka kontrakt upprättats efter 1884 års början, vare sig dessa arrendeskilnadsbelopp afse tiden före eller efter den 14 mars 1889, *samt*

dels för samtliga öfriga arrendeskilnadsbelopp, som upplupit före den 14 mars 1889.

Hvad beträffar förstnämnda skilnadsarrenden, eller dem, hvilka skola utgöras på grund af förverkande af sådana arrendekontrakt, som upprättats efter 1884 års början, anser utskottet någon eftergift icke böra ifrågakomma. Från den år 1887 medgifna uppsägningsrätten undantogs nemligen, bland andra, de arrenden, hvarom kontrakten upprättats efter 1884 års början, enär dessa, hvilka ingåtts under de år, då de stadigt sjunkande spanmålsprisen utöfvat sin fulla verkan på arrendebeloppen och i allmänhet betydligt nedbringat desamma, afslutats allt för kort tid förut, för att en återgång af arrendekontrakten syntes böra ifrågakomma; och då eftergiften af skilnadsarrendena, såsom ofvan är nämnt, föranledts af den medgifna rätten att uppsäga vissa arrenden, torde de i sistnämnda hänseende gjorda undantag visserligen böra gälla jemväl skilnadsarrendenas efterskänkande.

Hvad deremot angår de skilnadsarrenden, hvilka skola utgöras för arrendetiden före den 14 mars 1889 och hvilka icke böra erläggas på grund af förverkade arrendekontrakt, som upprättats efter 1884 års början, har utskottet, med anledning af det i omförmälda motion framställda förslag, velat ifrågasätta, huruvida icke eftergift i dessa skilnadsarrenden må kunna medgifvas, för så vidt icke kontraktets förverkande föranledts af vanhäfd, och i öfrigt med de undantag i afseende å vissa arrenden, som föreskrifvits vid de under de två senaste åren medgifna eftergifterna i arrendeafgifternas utgörande och i fråga om rätten till arrendenas uppsägning.

Utskottet har visserligen icke förbisett den fara, som torde ligga deri, att genom efterskänkande af de s. k. skilnadsarrendena den missuppfattning till äfventyrs skulle kunna göra sig gällande, att fullgörande af arrendekontrakt om statens egendomar må kunna åsidosättas med mindre verkande påföljder än då fråga är om dylika aftal enskilde personer emellan. Men då en eftergift af sådana skilnadsarrenden, som sist omförmäلت, kan anses stå i nära öfverensstämmelse med de åtgärder, som under de två senare åren vidtagits för att mildra krono- arrendatoreernas, af de för landtbruket sällsynt ogynsamma konjunkturerne försakade tryckta ställning, och för öfrigt afser ett efterskänkande för en gång af fordringar, hvilkas bibehållande vid laga kraft föranleder kostnader och för hvilkas indrifvande i allmänhet sannolikt ringa utsigt förefinnes, bör en dylik eftergift icke kunna för framtiden alstra anspråk på vidare eftergifter af enahanda slag eller gifva grundad anledning till en sådan missuppfattning, som ofvan antydts.

Då emellertid före denna frågas slutliga afgörande närmare utredning torde erfordras för fullständigare bedömande ej allenast af den förlust, staten genom berörda eftergift skulle komma att vidkännas, utan äfven af de öfriga omständigheter, som på frågans afgörande kunna inverka, har utskottet ansett, att något beslut i ämnet nu icke lämpligen bör fattas, men att ärendet påkallar en utredning, som endast genom Kongl. Maj:ts försorg kan åvägbringas.

Utskottet har alltså ansett sig med anledning af ifrågavarande motion böra hemställa,

att Riksdagen må hos Kongl. Maj:t anhålla, att Kongl. Maj:t, efter utredning i afseende å den eftergift, som skäligen må kunna medgifvas de arrendatorer, hvilka, på grund af före 1884 års början ingångna, af annan orsak än vanhäfd förverkade kontrakt, äro skyldige att för arrendetiden intill den 14 mars 1889 erlägga s. k. skilnadsarrenden, måtte till Riksdagen inkomma med det förslag, omständigheterna befinnas föranleda.

Stockholm den 16 februari 1889.

På statsutskottets vägnar:

GUSTAF SPARRE.
